

відкриття і винаходи, з'являться нові предмети і явища – і народяться нові слова, бо мова завжди відгукується на зміни в житті суспільства.

Використана література:

1. Вихованець І.Р. У світі граматики. – К., 1987.
2. Стил ь і час. Хрестоматія /Уклад. Г.М.Колесник та ін. – К.: Наук. Думка, 1983. – 246 с.
3. Ющук І.П. Практичний довідник з української мови. – К.: Рідна мова, 1998. – 223 с.

Аннотація

В стат ьє рассмотрена історія освіти аббревіатур, їх використання в речі, отраження в мові змінений в житті общества.

Синякевич Г.В.
Житомирський педагогічний університет
імені Івана Франка

**ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ ГЕОГРАФІЇ
У ПЕДАГОГІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ В СВІТЛІ
БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ**

В основу розвитку освіти європейських країн кінця ХХ–початку ХХІ століття закладено інтеграційний процес, спрямований на формування загальноєвропейського освітнього простору. Реалізація цієї генералізуючої ідеї, навколо якої вибудовується загальноєвропейська стратегія розвитку освіти, повинна забезпечити Болонська декларація (1998р.) Цією угодою, яка підписана міністрами освіти європейських країн, передбачено реалізацію багатьох ідей і перетворень в галузі вищої освіти, зокрема прийняття двоциклової системи освітньо-кваліфікаційних рівнів.

Освітня практика та публікації фахівців (А.Алексюк, В.Андрущенко, В.Бех, А.Жук, В.Латишева, В.Мусіяка, Л.Пуховська, В.Чижиков, П.Падун та інші) свідчать, що реформування української вищої школи включає елементи, які відповідають ідеям і принципам Болонського процесу. Провідні вищі навчальні заклади України протягом останніх років активно беруть участь у Всеукраїнському експерименті і напрацьовують необхідний досвід щодо розвитку системи ступеневої освіти європейського виміру. Проте фахівцями піднімається проблемні питання, пов'язані з розробкою механізму науково-обґрунтованого впровадження системи двоциклової освіти у вищих навчальних закладах України та окремі аспекти цієї проблеми.

Аналіз публікацій з даної проблеми показує, що серед фахівців немає одностайної думки щодо визначення освітньо-виробничого місця, яке повинні зайняти педагогі-магістри. Тому, більшість педагогічних університетів продовжує готувати переважно спеціалістів. Держава, розглядаючи педагога-магістра як викладача і науковця, поки що

не може його ефективно використати. Не знають і фахівці районних управлінь освіти, як співвідносити освітньо-кваліфікаційний рівень магістра з діючими у загальноосвітніх навчальних закладах категорійно-педагогічними рівнями (спеціалісти першої, другої та вищої категорії). Тому і виникла проблема в тому, що працедавець має наближене уявлення про різницю між спеціалістом і магістром. Хоча при цьому він розуміє, що для підготовки магістрів відбираються кращі за знаннями студенти. Саме вони і будуть мати попит на освітньо-науковому ринку праці.

Метою даної статті є погляд на вирішення проблемних питань, пов'язаних з підготовкою магістра географії у педагогічних ВНЗ в світлі реалізації положень Болонської угоди.

Досвід запровадження вітчизняної ступеневої географічної освіти у педагогічних університетах свідчить про принципові відмінності (що пояснюються освітніми вітчизняними традиціями, рівнем розвитку освітньої галузі у суспільстві, соціально-економічними факторами тощо), залежно від яких різні освітні системи можуть забезпечувати різний рівень ефективності від впровадження ступеневості і безперервності.

Головна перевага ступеневої вищої освіти полягає в тому, що вона дозволяє визначити адекватність між рівнями кваліфікації, яких потребує суспільна практика та ступенями освіти. Крім того, забезпечується безперервність, тобто кожна людина має принципову можливість реалізувати свої бажання і освітні можливості, аж поки не досягне бажаного освітнього ступеня. З цих позицій, порівнюючи систему ступеневої безперервної професійної освіти, що впроваджується, з системою попередніх десятиліть можна констатувати наступне. І в минулому вітчизняна освіта була в значній мірі і ступеневою, і безперервною, а саме: перший ступінь становила середня спеціальна освіта, другий – незавершена вища освіта, третій – вища освіта. Тобто, кожний ступінь забезпечував як певний освітній рівень, так і професійну кваліфікацію. Наприклад, у США діють 2-х і 4-х річні коледжі і університети, які забезпечують одержання спеціальності на певному освітньому рівні. Тому сьогодні у двоцикловій підготовці фахівців рівні підготовки бакалавра і магістра слід розглядати як освітньо-академічні, а різні рівні підготовки спеціаліста як професійно-кваліфікаційні.

Те, що сьогодні педагогічні університети готують спеціалістів і магістрів свідчить про спробу спиратися на власний досвід, який виправдав себе на практиці. Будь-яка система ступеневої освіти повинна бути досить гнучкою і враховувати різноманітні умови здобування вищої освіти. Практичний досвід переконує у тому, що після бакалаврату доцільно реалізовувати варіант подальшого навчання за послідовною схемою, при якій бакалавр спочатку одержує кваліфікацію спеціаліста, а потім вирішує питання про навчання у магістратурі. Сьогодні у вищих педагогічних закладах України після закінчення бакалаврату переважає паралельна схема навчання, тобто навчання по

двох окремих напрямках підготовки – спеціаліста і магістра.

На наш погляд, вагомим переконливим аргументом на користь паралельної схеми є скорочення строку навчання порівняно з послідовною схемою. Проте послідовна схема має суттєві переваги, зокрема:

– маючи диплом спеціаліста, майбутні магістри географії гарантують для себе закріплення більш високого професійного рівня у порівнянні з бакалавром, що розширює можливості їх працевлаштування і може позитивно впливати на їх подальшу освітньо-наукову діяльність;

– послідовна схема логічно вписується в діючу систему підготовки наукових кадрів через аспірантуру, тобто дає можливість вирішувати питання підготовки викладацьких і наукових кадрів як єдину комплексну проблему;

– зберігається можливість одержання магістерського ступеня випускниками ВНЗ попередніх років. Сьогодні навчальний план підготовки магістра географії передбачає одержання кваліфікації “викладач географії, вчитель біології і екології” на базі освітньо-кваліфікаційного рівня “бакалавр”. Визначена навчальним планом підготовка магістра у такому широкому полі освітньо-професійної реалізації входить у протиріччя з вимогами освітньо-наукової програми щодо підготовки магістра у дослідницько-орієнтованому напрямі, тобто його підготовки як викладача-науковця. Підготовка бакалавра, як вчителя, повинна забезпечуватися освітньо-професійною програмою, а підготовка магістра, як викладача і науковця, – освітньо-науковою програмою, адже “магістр” – це науковий ступінь.

Рівень двоциклової університетської педагогічної освіти охоплює навчання студентів, відібраних відповідно до визначеного рейтингу, за програмою підготовки магістра і має переважно науково-дослідну спрямованість. Відповідно до інноваційних підходів освітньо-наукової практики, підготовка магістра повинна спрямовуватись на професійне оволодіння способами розробки-моделювання власних науково-методичних підходів і засобів педагогічно-наукової діяльності.

Освіту магістра у педагогічному ВНЗ забезпечують два рівні програм:

– рівень освітньо-наукової програми першого ступеня, що забезпечує здобуття наукового ступеня магістра після засвоєння освітньо-професійної програми четвертого ступеня. Освітньо-наукова програма першого ступеня реалізується вищими навчальними закладами четвертого рівня акредитації, а також акредитованими на четвертий рівень спеціальностями у вищих навчальних закладах нижчих рівнів акредитації. Термін навчання визначається програмою і не перевищує двох років. Успішне виконання програми завершується видачею атестата про вищу освіту за напрямом підготовки з кваліфікаційно-професійним рівнем, наприклад: “викладач географії, спеціаліст-дослідник”. Особам, які захистили магістерську роботу, присуджується науковий ступінь “магістр” і видається диплом державного зразка;

– рівень освітньо-наукових програм другого ступеня забезпечує здобуття наукового ступеня магістра наук після засвоєння освітньо-професійної програми п'ятого ступеня. Освітньо-наукова програма другого ступеня реалізується вищими навчальними закладами четвертого рівня акредитації. Аудиторне навантаження магістра за півтора року (за системою кредитів на зразок прийнятих в країнах-учасницях ECTS) може скласти 351 кредит. Термін навчання визначається програмою і не перевищує півтора року. Особам, які захистили магістерську роботу, присуджується науковий ступінь “магістр” і видається диплом державного зразка.

Вимоги до атестації магістрів доцільно складати таким чином, щоб результати магістерського мінімуму зараховувались в якості вступних екзаменів до аспірантури, а кваліфікаційна робота зараховувалась в якості реферату зі спеціальності.

Пропонована послідовна схема підготовки магістра географії передбачає два семестри теоретичного навчання і захист магістерської роботи. Навчання магістрів повинно здійснюватись за індивідуальними планами.

Індивідуальна освітньо-професійна програма формується з участю майбутнього магістра і під керівництвом викладача-куратора, основним завданням якого є надання кваліфікованих консультацій та рекомендацій щодо планування та реалізації індивідуальної навчальної програми студентам.

За будь-яких принципів організації навчальної підготовки магістра в системі оцінювання знань належить найважливіша роль. З цією метою стає необхідним проведення експерименту щодо опрацювання найбільш доцільних підходів до діагностики знань студентів з урахуванням набутого досвіду у вищій школі, зокрема стосовно оцінювання в умовах впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу. При цьому найбільш складним завданням є впровадження в навчальну роботу студента об'єктивного оцінювання, яке б виконувало, насамперед, дві основні функції – контролюючу і мотивуючу.

Впровадження нової системи оцінювання знань слід розпочинати з налагодження стосунків між викладачем і магістрантом на основі співдружності і співтворчості. Ця взаємодовірливість досягається передусім максимальною інформованістю студента. Так, вже на початку семестру йому надається інформація про обсяг навчального матеріалу, вимоги до засвоєних знань, критерії оцінювання, кількість балів, які він може отримати під час поточних та підсумкових заходів.

Крім того, гуманітарна підготовка магістра (іноземна мова та суспільні науки) здійснюється на рівні вимог кандидатського мінімуму, а спеціальну підготовку слід проводити за темою магістерської роботи у відповідності з профілем фахової підготовки і спеціальності ВАК. Такий підхід дає можливість під час навчання у магістратурі скласти екзамени кандидатського мінімуму. Крім того, при вирішенні питання про подальше навчання в аспірантурі магістерська робота може бути

достатньою основою для розгортання досліджень на рівні вимог кандидатської дисертації.

Викладений вище підхід може суттєво сприяти скороченню строків підготовки наукових кадрів вищої кваліфікації. Послідовна схема підготовки магістрів дозволяє поліпшити спеціальну підготовку магістра-географа і зберегти його конкурентоспроможність на освітньому ринку як спеціаліста (вчителя-предметника, педагога-організатора, менеджера освіти тощо). Вона також розширює пошуки можливостей як професійного удосконалення, так і можливостей подальшого наукового пошуку.

Використана література:

1. Алексюк А.М. Педагогіка вищої школи України. Історія. Теорія. – К.: Либідь, 1998. – 560 с.
2. Андрущенко В.П. Педагогічна освіта України в стратегії Болонського процесу // Освіта України. – № 13. – 2002. – 17 лютого.
3. Бех В.П. Теоретико-методологічні засади гуманітарної підготовки педагогічних кадрів у вимірі європейського вибору України // Освіта. Методика. – № 8. – 2004. – 25 лютого – 3 березня.
4. Погребняк В. Підготовка і атестація наукових кадрів вищої кваліфікації в країнах європейського регіону / Тези доп. міжн. наук. – практ. конф. “Порівняльний аналіз систем вищої освіти в реформуванні вищої школи України. – К., 1996. – С. 91-92.

Анотація

В статті розкриваються проблеми підготовки магістрів географії в педагогічному університеті в світлі матеріалів Болонської декларації; розглядаються різні рівні підготовки спеціалістів.

Слижук О.А.
Запорізький державний університет

ХУДОЖНЯ КОМУНІКАЦІЯ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ СТАРШОКЛАСНИКАМИ

Процес вивчення української літератури як мистецтва слова в сучасних умовах реформування системи освіти потребує засобів, які б сприяли розвитку особистості школяра, його комунікативних здібностей. Ця проблема перебуває в полі зору багатьох науковців – дидактів, методистів, психологів, літературознавців (М.Бахтіна, Н.Білоус, О.Воєводіна, Г.В'язовського, М.Гея, І.Зязюна, Ю.Легенького, М.Наумана, Т.Пахомової, Н.Перхайло, Г.Токмань, Н.Шляхової та ін.).

Метою нашої статті є узагальнення досліджень художньої комунікації та з'ясування її ролі в організації етапів вивчення художнього твору старшокласниками.

Шкільне вивчення художнього твору має двобічний, пізнавально-естетичний характер, відповідно до природи діяльності зі сприйняття учнями художнього твору.